

Khu di tích Kim Liên - quê hương Bác Hồ

Khu di tích Kim Liên nằm trên địa bàn xã Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An, từ lâu đã đi vào tâm thức quen thuộc với hàng triệu người dân Việt Nam. Đây là nơi sinh ra Chủ tịch Hồ Chí Minh, nơi hội tụ tình cảm của đồng bào, chiến sỹ cả nước và bè bạn quốc tế; là địa chỉ đỏ trong việc giáo dục truyền thống yêu nước và ý chí cách mạng. Khu di tích Kim Liên bao gồm 2 cụm di tích chính: Cụm di tích Làng Sen, cụm di tích Hoàng Trù và một số di tích khác trong đó có khu di tích thân mẫu của Bác.

1. Cụm di tích Làng Sen

Bác Hồ - Chủ tịch Hồ Chí Minh (1890 - 1969) sinh ra trong một gia đình nhà nho yêu nước, tại làng Hoàng Trù, xã Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An. Cha của Người là cụ Phó bảng Nguyễn Sinh Sắc, mẹ là bà Hoàng Thị Loan. Quê hương và gia đình là chiếc nôi góp phần hình thành nên nhân cách và tư tưởng của Hồ Chí Minh - người anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hóa kiệt xuất. Người đã đi xa, nhưng tất cả kỷ vật tuổi ấu thơ của Người vẫn còn được giữ nguyên vẹn, trở thành bài học về nhân cách sống cho lớp lớp cháu con những người dân đất Việt sau này.

Nổi bật nhất trong cụm di tích tại Làng Sen phải kể đến là nhà cụ Nguyễn Sinh Sắc, nơi Bác và gia đình đã sinh sống. Đây là ngôi nhà dân làng xây cho bố Bác sau khi ông thi đỗ Phó bảng. Căn nhà bao gồm: nhà chính, nhà ngang, cổng, sân, vườn. Ngôi nhà lớn có 5 gian, ngôi nhà nhỏ có 3 gian. Trong ngôi nhà lớn đơn sơ giản dị, hai gian chính được dùng để đặt bàn thờ bà Hoàng Thị Loan và tiếp khách. Các gian còn lại là nơi để án thư (nơi cụ Sắc dạy con học chữ), hai bộ phản gỗ (nơi nghỉ của cụ Phó bảng và hai con trai), chiếc giường nhỏ nhỏ của cô Thanh (con gái cụ), chiếc rương đựng lương thực, chiếc tủ đựng hai ngăn đựng đồ dùng, chiếc mâm bằng gỗ sơn đen... Những kỷ vật trên tạo cho chúng ta một cảm giác ấm áp, thân thuộc, bình dị như chính phong cách sống của Bác. Đây cũng chính là nơi Bác và những người thân trong gia đình được trở về sống yên bình sau quãng thời gian phiêu

Bác Hồ về thăm quê lần thứ 2 tháng 12.1961

Ảnh: Tư liệu

Ngôi nhà tranh ba gian, nơi bác cất tiếng khóc chào đời

Ảnh: Tư liệu

bạt, sau khi phải trải qua nỗi đau mất mẹ.

Ngoài ngôi nhà của cụ Nguyễn Sinh Sắc, còn có nhà ông nội Bác, nhà thờ họ Nguyễn Sinh (nơi hương hỏa của dòng họ), nhà cụ cử nhân Vương Thúc Quý (nhà thầy giáo khai tâm của Bác), nhà rèn cụ cố điền (nơi bác thường đến chơi), giếng cốc (nơi cung cấp nguồn nước sinh hoạt hàng ngày cho gia đình Bác), núi Chung (nơi Bác thường lên chăn trâu, thả diều). Ngoài ra, nằm trong quần thể khu di tích còn có Sân vận động Làng Sen, Đền Làng Sen nơi Bác gặp gỡ và trò chuyện với bà con trong hai lần về thăm quê, khu vực trưng bày và nhà tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh (là bảo tàng đầu tiên trong cả nước trưng bày tiểu sử của Bác). Những cảnh quan và hiện vật rất đời thân

thuộc, dung dị của lũy tre làng, cùng các hiện vật trong khu di tích, gắn liền với hình ảnh Bác Hồ, như vẫn còn đọng lại trong đó hơi ấm của Người.

2. Cụm di tích Làng Hoàng Trù

Quê ngoại là nơi Bác cất tiếng khóc chào đời, nơi chứa đựng những kỷ niệm tuổi thơ êm đềm nuôi dưỡng nên tâm hồn, nhân cách cao đẹp Chủ tịch Hồ Chí Minh. Nơi đây có ngôi nhà của cụ ông Hoàng Xuân Đường và cụ bà Nguyễn Thị Kép - ông bà ngoại của Hồ Chủ tịch. Ngôi nhà của cụ Đường gồm 5 gian và 2 chái. Cụ ông làm nghề dạy học, cụ bà làm nghề dệt vải và làm ruộng. Gian thứ nhất kê bộ phận làm nơi cụ Đường dạy học tại nhà. Gian thứ 2 có bộ tràng ki bằng tre, chiếc án thư và những đồ dùng dạy học, đồng thời cũng là nơi gia đình tiếp khách và sinh hoạt. Gian thứ ba kê bộ phận dùng làm nơi nghỉ ngơi của cụ Đường với người học trò Nguyễn Sinh Sắc. Gian kế tiếp là nơi nghỉ của cụ bà. Gian phòng cuối cùng trong ngôi nhà này đó là nơi nghỉ của hai cô con gái bà Hoàng Thị Loan và bà Hoàng Thị An là mẹ và dì của Bác Hồ.

Ngôi nhà Hồ Chí Minh ra đời: Bố của Bác vốn là học trò nghèo được ông Hoàng Xuân Đường đón về nhà nuôi dạy và được chọn làm con rể. Sau khi thành hôn một thời gian, ông bà ngoại đã dựng một ngôi nhà tranh ba gian làm nơi ở nhà riêng cho con gái và con rể. Đây chính là nơi ghi dấu kỷ niệm êm đẹp trong tuổi ấu thơ của Bác và gia đình, những ngày tháng đông đủ, đầm ấm và hạnh phúc nhất. Hiện nay hai gian nhà đầu vẫn còn lưu giữ nhiều kỉ vật của gia đình Bác.

Vẫn còn đó bức màn vải nhuộm nâu che chiếc giường nhỏ bằng gỗ xoan, liếp nửa, trải chiếu mộc là nơi nghỉ của mẹ Bác. Trên chiếc giường đơn sơ nhỏ bé này bà đã có công sinh thành ba người con yêu nước cho Tổ quốc Việt Nam, đặc biệt trong đó có Bác Hồ muôn vàn kính yêu. Trong căn nhà này, vẫn còn nguyên chiếc khung cửi dệt vải và chiếc võng - kỷ vật mà bà Hoàng Thị Loan đã nhiều đêm thức trắng làm việc để nuôi chồng con ăn học. Đi qua gian nhà đầu tiên ta sẽ đến gian nhà thứ hai, nơi lưu giữ chiếc rương gỗ, món quà ông bà ngoại để dành cho mẹ Bác ngày mới lấy chồng. Cũng chính tại nơi này, bước chân chập chững đầu tiên của Bác đã vịn vào thành dưới rương

tập đi. Do vậy, khi đã trở thành cụ già 71 tuổi, trong lần về thăm quê, người vẫn không khỏi xúc động và nghẹn ngào khi nhìn thấy kỷ vật xưa. Bên cạnh kỷ vật thiêng liêng của mẹ, còn có bộ phận của gia đình, chiếc án thư nơi bố Bác miệt mài đèn sách và hai giá sách đựng sách thánh hiền mà cụ Sắc thường gánh theo ở mỗi kì thi. Ngoài ngôi nhà của ông bà ngoại, ngôi nhà Bác và gia đình sống, nằm trong khu di tích Hoàng Trù còn có nhà thờ họ Hoàng Xuân (họ tộc cụ thân sinh ra mẹ Bác).

Dù chỉ sống ở quê ngoại từ lúc lọt lòng cho tới 5 tuổi, nhưng hình ảnh về tuổi thơ êm đẹp vẫn luôn vẹn nguyên trong tâm trí của Bác khi bôn ba tìm đường cứu nước, khi đã trở thành Chủ tịch nước và ngay cả giờ phút trước lúc Người đi xa. Trước lúc đi xa, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn muốn được nghe lại làn điệu dân ca xứ Nghệ, bởi lời ca như dẫn Bác nhớ lại tiếng hát mẹ hiền năm nào. Có thể nói, làng Hoàng Trù là cái nôi hình thành tâm hồn tuổi thơ và nhân cách cao đẹp sau này của người con kiệt xuất của dân tộc Việt Nam.

3. Khu di tích Kim Liên - Di tích quốc gia đặc biệt

Trong suốt cuộc hành trình tìm đường cứu nước cho đến khi nước nhà độc lập, rồi đến tận những năm cuối đời, Bác Hồ kính yêu chỉ sắp xếp được 2 lần về thăm quê. Thế nhưng đến hôm nay, trong lòng người dân xứ Nghệ vẫn còn vẹn nguyên kỉ niệm về những câu chuyện nhỏ mà sáng ngời đạo đức của Bác - một nhân cách lớn song lại vô cùng giản dị và gần gũi.

Khu di tích Kim Liên rộng trên 205 ha, các điểm và cụm di tích cách nhau từ 2 đến 10 km. Nơi đây lưu giữ nhiều tài liệu, hiện vật, không gian văn hóa - lịch sử về thời niên thiếu của Bác và hai lần Bác về thăm quê. Chính vì những ý nghĩa to lớn đó, năm 1979, Khu di tích Kim Liên được Bộ Văn hóa - Thông tin Việt Nam công nhận là di tích lịch sử văn hoá quốc gia. Nhận thấy đây là một trong bốn di tích quan trọng bậc nhất tại Việt Nam về Chủ tịch Hồ Chí Minh, tháng 5.2012, Khu di tích Kim Liên đã được Nhà nước xếp hạng là Di tích quốc gia đặc biệt. Hàng năm, vào những ngày lễ, đặc biệt là dịp sinh nhật Bác (ngày 19.5), nhân dân từ khắp mọi miền đất nước lại về đây thăm quê hương và để tưởng nhớ công ơn to lớn như trời biển của Người.

Kim Dung (Tổng hợp tài liệu)